

1. uzdevums (12 punkti).**Apvelc ar apli pareizās atbildes burtu! (Katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde.)**

1. Vēstures zinātne, kura pēta senos rokrakstus – rakstu veidus, burtu formas utt.

- A** numismātika **B** paleogrāfija **C** arheoloģija **D** etnogrāfija

2. Kristietības virziens Eiropā, kas reformācijas gaitā 16. gs. atdalījās no Romas katolicisma

- A** pareizticība **B** islams **C** protestantisms **D** hinduisms

3. 11.–13. gs. pierakstītie seno skandināvu mutvārdu vēsturiskie avoti, varoņstāsti.

- A** hronikas **B** annāles **C** leģendas **D** sāgas

4. Kārtu pārstāvniecības sapulce vācu zemēs 14.–17. gadsimtā.

- A** parlaments **B** landtāgs **C** ģenerālštati **D** fogts

5. Etniskās identitātes maiņa, kas var notikt gan labprātīgi, gan piespiedu kārtā.

- A** nacionalizācija **B** asimilācija **C** globalizācija **D** leģitimācija

6. Valsts apvērsums Anglijā 1688. gadā, kura rezultātā notika pāreja no absolūtisma uz parlamentāru monarhiju.

- A** Slavenā revolūcija **B** Franču revolūcija **C** Industriālā revolūcija **D** Neolītiskā revolūcija

7. Turku iebrukuma Konstantinopolē 1453. gadā sekas bija

- A** Bizantijas bojāeja **B** Svētās Romas impērijas izveidošanās
C barbaru valstu veidošanās Eiropā **D** kristietības izplatīšanās Tuvajos Austrumos

8. Pēc Lielā ziemeļu kara Baltijā izveidojas

- A** Kurzemes bīskapija **B** Infantija
C Kurzemes Zemgales hercogiste **D** Vidzemes guberņa

9. Samaksa par karā nodarītajiem zaudējumiem

- A** kolaborācija **B** lendlīze **C** kontribūcija **D** repatriācija

10. Eiropas vēsturē laika periods no 17. gs. beigām līdz Franču revolūcijai, kurā par galveno uzskata cilvēka prātu.

- A** apgaismība **B** Reformācija **C** antīkā pasaule **D** renesanse

11. Līgums, ar kuru uz Eiropas Kopienas pamata tika nodibināta Eiropas Savienība ar koordinētu ārpolitiku, vienotu monetāro un robežu politiku.

- A** Versaļas līgums **B** Vīnes līgums **C** Māstrihtas līgums **D** Rīgas līgums

12. Igaunijas valstsvīrs un politiķis, viens no Igaunijas Republikas dibinātājiem

- A** Antons Smetona **B** Tomass Hendriks Ilvess
C Konstantīns Petss **D** Lennarts Meri

2. uzdevums (5 punkti).**Atrodi norādītajam laikam atbilstošo Latvijas vēstures notikuma burtu! (Notikumu ir vairāk.)**

Laiks	Burts	Notikums
1 1186		A sanāk pirmais Livonijas landtāgs
2 ap 1420		B atklāj pirmo dzelzceļa līniju Latvijā Rīga–Daugavpils (Dinaburga)
3 1621		C pieņem Latvijas Republikas Satversmi
4 1861		D atklāj Brīvības pieminekli Rīgā
5 1935		E izveido latviešu leģionu
		F Meinards kļūst par Līvzemes bīskapu
		G Gustava II Ādolfa vadībā zviedri ieņem Rīgu

3. uzdevums (5 punkti).**Atrodi norādītajam laikam atbilstošo pasaules vēstures notikuma burtu! (Notikumu ir vairāk.)**

Gads	Burts	Notikums
1 1498		A ar Vestfālenes mieru beidzas Trīsdesmitgadu karš
2 1648		B Tautu savienības dibināšana
3 1804		C Vasko da Gama atklāj jūrasceļu uz Indiju
4 1917		D Vācijas atkalapvienošanās
5 1949		E ASV iesaistīšanās Pirmā pasaules karā Antantes pusē
		F Vašingtonā paraksta Ziemeļatlantijas (NATO) līgumu
		G Napoleona Bonaparta kronēšana par imperatoru

5. uzdevums. Analizē avotu H un izpildi prasīto! (6 punkti)**5.1.** Nosauc trīs kopīgas iezīmes šajās biogrāfijās! (3 punkti)**5.2.** Franču revolucionārs Pjērs Vernjī (1753–1793) ir teicis: „Revolūcija, līdzīgi dievam Saturnam, aprij savus bērnus”. Izskaidro kādu procesu raksturo šis teiciens! Uzraksti šī procesa cēloņus! (3 punkti)**6. uzdevums. Izvērtē avotus C, D, E, F, G, H un izpildi prasīto! Uzraksti trīs deklarācijas principus, kurus pārkāpa paši revolucionāri! Pieraksti faktus no avotiem, kuri to pierāda! (6 punkti)****7. uzdevums. Salīdzini avotā E un avotā I paustos principus! Uzraksti, kuri Franču revolūcijas laikā pasludinātie sabiedrības demokrātiskās uzbūves principi tika ietverti latviešu revolucionāru prasībās 1905. gadā! (3 punkti)****8. uzdevums. Franču politiķis un domātājs Žans Žoresa (1859–1914) teica: „Revolūcija – barbarisks progresa veids.” Izmantojot avotus un savas zināšanas, uzraksti trīs piemērus, kas demonstrē revolūcijas pozitīvo ietekmi uz sabiedrības attīstību, un trīs piemērus, kas parāda tās negatīvo ietekmi uz sabiedrības attīstību! (6 punkti)**

Rūpīgi iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā, informācijas avotiem tekstu lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā konkrētai atbildei paredzētajā vietā!

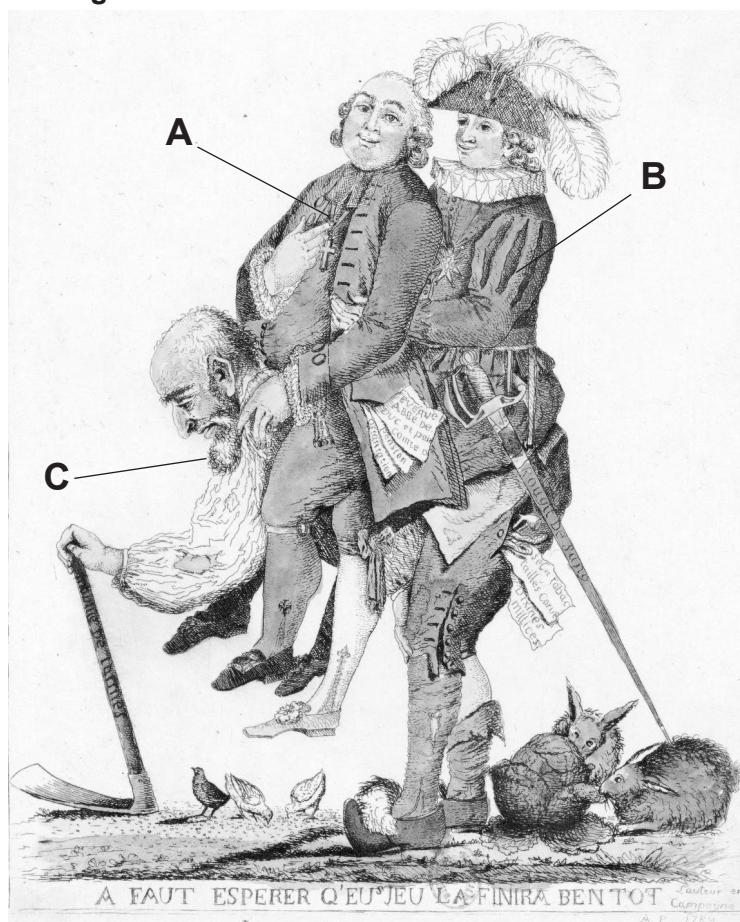
Avots A

Mūsdienu vēsturnieks

Absolūtā monarhija un visas sabiedrības senais oficiālais dalījums 3 kārtās – garīdzniecībā, muižniecībā (abas kārtas privileģētas) un strādātājos jeb darba ļaudīs (pilsētniekos, zemniekos u. c.) – neatbilda 18. gadsimta Francijas tālākas attīstības vajadzībām. Apgaismības idejas par visu cilvēku vienlīdzību un taisnīgumu veicināja neapmierinātības pieaugumu Francijā. 1789. gadā iekšpolitisks konflikts noveda pie revolūcijas. Par tās sākumu tiek uzskatīts Parīzes cietuma – Bastīlijas cietokšņa – ieņemšana. Francijas parlamenta – ģenerālštatu – trešās kārtas deputāti pasludināja sevi par Nacionālo sapulci, kurai pievienojās daļa muižniecības un garīdzniecības. Tika pasludināta nācijas vienotība, sākās darbs pie jaunās konstitūcijas un tika ierobežota karaļa vara. Vienlaikus Francija karoja ar savām kaimiņvalstīm. 1792. gadā Francija tika pasludināta par republiku, bet bijušais karalis Luijs XVI un viņa sieva Marija Antuanete – giljotinēti. Paši radikālākie revolucionāri – jakobīņi – uzsāka cīņu pret visu, kas bija saistīts ar pirmsrevolūcijas laikiem, Francijā sākās terors pret īstiem un iedomātiem revolūcijas ienaidniekiem, giljotinēja tūkstošiem cilvēku. 1794. gadā jakobīņu valdīšana cieta krahu, revolūcijas radikālā fāze beidzās.

Avots B

1789. gada franču karikatūra

„Mums jācer, ka šī spēle drīz beigsies!”

Avots C**No revolucionāra Kamilla Demulēna (1760–1794) vēstules tēvam 1789. gada 16. jūlijā, divas dienas pēc Bastīlijas ieņemšanas**

Svētdienas vakarā visu Parīzi bija satraukusi (ministra) Nekēra atstādināšana; un, lai kā es centos iekvēlināt prātus, neviens negribēja tvert ieročus. [..] „Pie ieročiem,” es saucu, „pie ieročiem!” [..] Pēc tam mani apkampa, gandrīz noslāpēja savos apkampienos. [..] Ar kādu ātrumu šīs liesmas izplatījās! [..] Naidis pieauga. Tagad Parīzē dzirdēja tikai: „Pie ieročiem!” [..] Tiklīdz kā ieroči bija iegūti, visi metās uz Bastīliju. Vispārēja šaušana [..] Bastīlijas komandants markīzs Delonē padodas. [..] Bastīliju ieņēma civilie un karavīri bez neviena virsnieka. [..] Delonē aiz matiem tika vilkts uz rātsnamu, pa ceļam viņu sita, līdz viņš vairs bija pusdzīvs. [..] Grēva laukumā viņu piebeidza kāds miesnieks, nocērtot viņam galvu. To uz pīķa nēsāja pa visu Parīzi. [..] Sākot no pirmdienas rīta, visi kurjeri tika aizturēti. Visas vēstules, kas adresētas karalim, karalienei un premjerministram, [..] tika atvērtas un publiski lasītas. [..] Mēs apkampām cits citu, un raudājām aiz prieka [..]. Vakars no rīta pārbiedētais karalis apmeklēja Nacionālo sapulci; viņš bez šaubām pakļāvās sapulcei; un tagad viņa grēki piedoti. [..]

Avots D**No revolucionāru vadoņa Babefa (1760–1797) vēstules sievai, 1789. gada 25. jūlijs**

Es biju liecinieks tam, kā nesa mana māšasvīra (nocirsto) galvu, bet sievastēvu veda apsardzes pavadībā vairāki tūkstoši apbruņotu cilvēku: viņš tādā veidā izgāja cauri divus tūkstošus cilvēku lielam pūlim [..] kas par viņu dažādi ņirgājās [..]. Ak, cik netīkama man bija šī līksmība! Es biju apmierināts un reizē ar to arī neapmierināts; es teicu: jo sliktāk, jo labāk! Es saprotu, ka tauta pati spriež taisnīgu tiesu, es to apsveicu, ja tā apmierinās ar vainīgo iznīcināšanu, un vai tad tagad var iztikt bez nežēlības? Visdažādākie sodi, saciršanas, spīdināšanas uz rata, sārti, karātavas, benžu lielais skaits visās vietās izveidojis mūsos tādas nežēlīgas paražas! Tā vietā, lai mūs apgaismotu, valdnieki mūs padarījuši par barbariem tāpēc, ka viņi paši ir barbari. Viņi tagad plūc to, ko paši sējuši.

Avots E**„Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācijas” fragmenti, 1789. gads**

1. Cilvēki no dzimšanas ir brīvi un tiesībās vienlīdzīgi un tādi arī paliek. [..]
2. Ikvienas politiskās apvienības mērķis ir cilvēka dabisko un neatņemamo tiesību saglabāšana. Tādas ir tiesības uz brīvību, īpašumu, drošību un pretošanos apspiešanai.
3. Ikvienas suverenitātes avots būtībā ir nācija. Neviena apvienība un neviens indivīds nevar iemantot varu, kas nesakņojas nācijā.
4. Brīvība ir iespēja darīt visu to, kas citam nenodara ļaunumu. Tādējādi ikviena cilvēka dabisko tiesību īstenošana ierobežota tikai tiktāl, lai tādas pašas tiesības varētu baudīt citi sabiedrības locekļi. Šīs robežas var noteikt vienīgi likums.
5. [..] Viss, ko likums neaizliedz, ir atļauts, un neviens nevar piespiest darīt to, ko likums nenosaka.
7. Nevienam cilvēkam nedrīkst apsūdzēt, apcietināt vai turēt ieslodzījumā citādi kā tikai likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. [..] Ikvienam pilsonim, ja tas, pamatojoties uz likumu, tiek saukts pie tiesas vai aizturēts, ir bez ierunām jāpakļaujas. Pretošanās gadījumā viņš ir jāšoda. [..]
9. Ikvienam cilvēkam ir jāuzskata par nevainīgu, iekams viņa vaina nav pierādīta. [..]
10. Nevienam nedrīkst saukt pie atbildības viņa pārliecības, arī reliģiskās, dēļ tikmēr, kamēr tās izpaušmes netraucē likumīgi noteikto sabiedrisko kārtību. [..]
11. Tiesības brīvi izteikt savas domas un viedokli ir vienas no svarīgākajām cilvēku tiesībām [..].
15. Sabiedrībai ir tiesības no ikvienas amatpersonas prasīt atskaiti par viņai uzticēto pārvaldes jomu [..].

Avots F**No Žorža Dantona runām Francijas Konventā 1792. gadā**

Nav iespējama neviena cita konstitūcija kā vien tāda, ko ar balsu vairākumu pieņēmis (pašvaldību) vairākums. [...] Tikai tad izzudīs visas baumas par diktatūras iespējamību, muļķīgas runas par tirāniju, [...] tad konstitucionālajā likumā tiks atzīts tikai tas, ko būs pieņēmusi pati tauta. [...] Jāpanāk, lai likumi ir nesaudzīgi pret tiem, kas apdraud tautas iekarojumus, tiem jābūt tikpat nesaudzīgiem, cik nesaudzīga bija pati tauta, kad iznīcināja tirāniju; ja likums sodīs visus vainīgos, tauta būs apmierināta. (Aplausi.) Daudzi godīgi pilsoņi ir nobažījušies, ka paši kaismīgākie tautas draugi ir spējīgi nodarīt nelabojamu skādi sabiedriskajai kārtībai, no saviem principiem izveidojot pārspīlētus secinājumus; atteiksimies no visām galējībām, pasludināsim, ka visa veida īpašums – zemes, personiskais, rūpnieciskais – uz mūžīgiem laikiem ir neaizskarams. (Vētraini aplausi.)

1793. gadā

Tauta pieprasa, lai mēs viņiem izdotu likumus, tā vēlas izmantot visas mūsu konstitūcijas priekšrocības. Pirmkārt, es pieprasu tūlītēju ziņojumu par sazvērestību, kas, iespējams, pastāvēja ārzemēs. Pat mūsu iekšienē ir rūpīgi jāmeklē tās autori un līdzdalībnieki. Nodevēji ir jāatmasko visur, neatkarīgi no tā, kādā formā viņi slēpjas. Bet mēs centīsimies atšķirt, kur kļūda beidzas un kur sākas noziegums. Tauta pieprasa teror; bet tā vēlas, lai terors tiktu piemērots pret īstajiem Republikas ienaidniekiem un tikai viņiem, tas ir: aristokrātiem, egoistiem, sazvērniekiem un nodevējiem, ārvalstu valdību aģentiem, Tauta nevēlas, lai ikviens, kurš piedzimis bez revolucionāras degsmes tikai šī iemesla dēļ, tiktu uzskatīts par vainīgu [...] tauta ir gatava atbalstīt pat vāju pilsoni. [...] Vienīgais, ko cilvēki tagad vēlas, ir spēcīga un enerģiska valdība.

Avots G**L. A. Senžista apsūdzības runas Konventā 1794. gadā**

Dantons slepeni piekrita atjaunot karaļa varu; ir iegūta informācija par Dantona līdzdalībnieku un viņa nodevību [...]. Danton, tu atbildēsi tiesā, neizbēgami un nežēlīgi. Apsver savu rīcību pagātnē, mēs parādīsim, ka kopš pirmajām dienām tu esi bijis visu nodevību līdzdalībnieks, vienmēr esi bijis Brīvības pretinieks, ka tu esi sazvērējies pret Republiku [...]. Danton, tu esi atbalstījis Eberu un Kamillu Demulēnu viņu nelietīgajos nodomos gāzt Republiku. [...] Dantons vairākas reizes pusdienojis kopā ar angļiem, trīs reizes nedēļā pusdienojis kopā ar spāni [...].

Avots H**Francijas revolūcijas vadītāju biogrāfijas
Žoržs Dantons (1759–1794)**

Dzimis prokurora ģimenē, bērnību pavadīja laukos, aizrāvās ar vēstures studijām. Kļuva par advokātu Parīzē. Kļuva par kaismīgu revolucionāru, iestājās pret karaļa galmu un ministrijām. Parīzes komūnā (pašvaldībā) aģitēja gāzt karali Luiju XVI. Kļuva par Nacionālā konventa deputātu un justīcijas ministru, veicināja izrēķināšanos ar revolūcijas „ienaidniekiem”, balsoja par Luija XVI giljotinēšanu. Organizēja revolucionārās Francijas militāro aizsardzību. Pēc cita revolucionāra L. A. Senžista runas Konventā (revolucionārajā parlamentā) tika apsūdzēts revolūcijas un Republikas nodevībā un giljotinēts.

Kamills Demulēns (1760–1794)

Advokāts Parīzes parlamentā. 1789. gadā Parīzē izraisīja pūļa nemierus, kas beidzās ar Bastīlijas ieņemšanu. Prasīja Republikas izveidi, karaļa sodīšanu ar nāvi, izdeva revolucionārus pamfletus. Pēc revolucionārā tribunāla sprieduma tika apsūdzēts sazvērestībā pret revolūciju un giljotinēts.

Luijs Antuāns Senžists (1767–1794)

Studēja tieslietas. Kļuva par revolucionāru un M. Robespjēra domubiedru, paziņoja, ka ir gatavs visus savus ietaupījumus nodot sabiedrības vajadzībām. Tika ievēlēts Konventā, kur ar savu runu aicināja tiesāt karali, bet vēlāk izcēlās ar apsūdzības runām pret mērenajiem revolucionāriem, Ž. Dantonu un viņa sekotājiem. Pēc Konventa lēmuma pats tika apsūdzēts revolucionārās varas uzurpācijā un giljotinēts kopā ar M. Robespjēru.

Avots I**No Latviešu Sociāldemokrātu savienības kongresā pieņemtās programmas, 1905. gada decembris**

1. Nekavējoties jāiznīcina cara valdība un Krievija jāpārvērš par brīvu tautu demokrātisku republiku ar tiešu likumdošanu. [...].

5. Visā latviešu apdzīvotā zeme – Kurzeme, Dienvidu Vidzeme un Inflantija – apvienojas vienā pašvaldības apgabalā – Latvijā ar pilnvarīgām pašnolemšanas tiesībām visā šī apgabala iekšējā dzīvē.

6. Latvijas pašnolemšanas tiesības pieder visai viņas pilsoņu kopībai, neskatoties uz dzimumu, ticību un tautību.

7. Latvijas pašnolemšanas tiesības izpaužas: a) viņas likumdošanas autonomijā, t. i., atsevišķa parlamenta darbībā un noteikšanā caur visiem Latvijas apdzīvotājiem; b) viņas izpildu rīcības patstāvībā [...] amatvīru iecelšanā un iestāžu uzraudzībā. [...]

Avots J

1905. gadā Latvijas teritorijā revolucionāri nodedzināja 449 muižas, pavisam zināmi ap 900 dedzināšanas gadījumi.

Litenes muižas ēka 1905. gadā

Vecbebru muižas ēka 1905. gadā

4. uzdevums (12 punkti)

4.1.

4.2.

4.3.

4.4.

Apsūdzības

- _____
- _____

Vērtējums:

4.5.

Senžista viedoklis:

Mūsdienu piemērs:

Cēlonis:

5. uzdevums (6 punkti)

5.1.

- _____
- _____
- _____

5.2.

Skaidrojums:

Cēloņi:

6. uzdevums (6 punkti)

Deklarācijas principi	Fakti	Avota burts

7. uzdevums (3 punkti)

- _____
- _____
- _____

8. uzdevums (6 punkti)

Pozitīvā ietekme:

- _____
- _____
- _____

Negatīvā ietekme:

- _____
- _____
- _____

3. DAĻA

Izvēlētā temata numuru ieraksti atbilžu lapā norādītajā vietā pie katra uzdevuma!

1. Analizē vācbaltiešu nozīmi Latvijas vēsturē.
2. Analizē Livonijas laika nozīmi Latvijas vēsturē.
3. Analizē koloniālisma ietekmi Eiropas vēsturē.
4. Analizē Aukstā kara izpausmes un sekas.

VISC

Vaiļņu ielā 2, Rīgā, LV-1050

Eksāmens Latvijas un pasaules vēsturē 12. klasei

3. daļa

2021

3. DAĻA

Izvēlētā temata numuru ieraksti atbilžu lapā norādītajā vietā pie katra uzdevuma!

1. Analizē vācbaltiešu nozīmi Latvijas vēsturē.
2. Analizē Livonijas laika nozīmi Latvijas vēsturē.
3. Analizē koloniālisma ietekmi Eiropas vēsturē.
4. Analizē Aukstā kara izpausmes un sekas.

3. uzdevums. Uzraksti argumentētu pārspriedumu par izvēlēto tematu (apmēram 200 vārdu)! Izvirzi un pamato savu viedokli, strukturē saturu, izmanto atbilstošus vēstures faktus un jēdzienus, uzraksti secinājumus! (12 punkti)

Temata Nr. _____

